

ferendam, non erit regulatus, erit peccatum: tunc autem appetitus est irregularis; quando infertur uindicta, uel contra eum, qui tale non meretur, quod nascitur quandoque, aut ex odio, aut dum illud, a quo causatur tristitia, nocium apparet, quod in ueritate non est, uel quia debitum ordinem in uendicando non tenet, uel terminos Iustitiæ non seruat, uel finem, quem debet, non intendit, scilicet, ut fiat ex bono zelo, & non ex odio. Secundum autem quantitatem, tunc Ira mala erit, quando uindicta, uel per defectum, uel per superabundantiam, peccatum non adæquat. Si autem Ira sumitur materialiter, prout est accensio sanguinis, circa cor, dupliciter quoque sumi potest, secundum quod dupliciter se habet ad rationis iudicium. Nō modo antecedenter, idest præueniendo iudicium rationis, & tunc passio insurgens potest esse, cum peccato, & sine peccato, prout iudicabitur esse uoluntaria, uel inuoluntaria. Pro qua re est aduertendum, aliquid esse uoluntarium, uel inuoluntarium, stat dupliciter. Primo, uel in se, uel in sua causa, quomodo hoc contingat, dictum est supra, cum de ebrietate loquebamur. Secundo aliquid dicitur uoluntarium, & inuoluntarium, uel directè, uel indirectè: directè quidem, quando uoluntas eligit aliquid faciendum: uel imperat potentijs inferioribus, ut tale, uel tale faciant: indirectè autem; quando potens, & debens potentias inferiores impedire, eas non impedit. His stantibus, dico: quando passio insurgit ex feruescente sanguine circa cor, si talis turbationis impetus totaliter iudicium rationis offuscat, ut iratus, quid dicat, aut faciat, non percipiat, si est uoluntaria, idest a uoluntate excitata, quidquid ex ea mali prouenit, ei imputatur, quia dicitur uoluntarium in sua causa, ut diximus, supra de ebrietate: si autem non est excitata, sed uel naturaliter insurgit, ut accidit ijs, qui ex infirmitate insaniant, uel insurgit ita fortis, ut ratio non possit motum insurgentem reprimere, quod accidere potest nobilibus, magna iniuria affectis, uel insurgit ita subitus, ut ratio aduertere non ualeat, ut euenit colericis, quandoque uolenter motis, propter coleram quæ inter humores citius mouetur: quæ omnia cum reddant actum inuoluntarium, a peccato excusant, ait D. Thom. 1. 2. quæst. 77. artic. 7. Si uero passio insurgens non erit tanta, ut penitus rationis usum impediatur, sed potest a ratione reprimi, non erit sine peccato: uerum si dum insurgit, uoluntas ei nō occurrit, quia non aduertit, erit ueniale: & quamuis dicatur quòd primi motus non sunt in potestate nostra, hoc intelligitur generaliter, scilicet quòd uoluntas facere nequit, ut nullus insurgat, non tamen potestatem auerit, circa quemlibet singularem motum insurgentem, quem impedire tenetur: unde si inordinate insurgit ratione peccati habebit: sed si insurgentem aduertit, & ei non occurrit, diuertent mentem, ad aliud cogitandum, ut non sequatur actum uindictæ, uel saltem non deliberet uendicari tunc erit mortale, quia actus deliberatus, contra ultimum finem, est peccatum mortale, ait idem autor art. 8. eiusdem quæstionis.

Alio modo Ira pro materialiter sumitur consequenter, quando scilicet homo irascitur, per imperium uoluntatis, & in hoc, si ratio diiudicauit, & ordinauit modum uindictæ, iuris ordine seruato, passio insurgens circa cor, ad exequendam uindictam, non erit peccatum; tunc enim Ira non impedit iudicium rationis, sed potius adiuuatur ab eo. Exempli gratia Voluntas, quæ est omnium potentiarum domina, cognoscens, per intellectum, malum contra se illatum, scilicet iniuriam, uel quodlibet impediens suum bonum concupitum, tristatur, ex illa tristitia mouetur, imperando irascibili, ut insurgat, per uindictam, ad repellendum illud malum, excitando illam per motum sanguinis, calore inflammati cor, ut ex illo impetu moueatur cōtra offendentē: quæ omnia

Ira quando est peccata.

Ira materialiter sumpta.

Dupliciter sumitur. Aduertendum.

Voluntarium, & inuoluntarium duplex.

Ira quando est peccatum.

Ira quando nō est peccatum.

Colerici subito irascuntur.

84

Primi motus nō sunt in potestate nostra quomodo intelligitur.